

HOOFDSTUK 3

ZEDENINSPECTEUR IN DE ZORGCENTRA NA SEKSUEEL GEWELD

Zorgcentra
na Seksueel Geweld

Z S G . B E L G I U M . B E

Voorbehouden rechten ZSG-model

Het ZSG-Model is eigendom van het Instituut voor de Gelijkheid van Vrouwen en Mannen (het Instituut). Het Instituut behoudt zich alle rechten voor met betrekking tot dit ZSG-Model. Het ZSG-model is een levend model, wat een continue verfijning vergt. Het Instituut behoudt aldus het recht om wijzigingen door te voeren in het ZSG-model na overleg met de technische werkgroepen en stakeholders.

INHOUDSTAFEL

1.	DOEL VAN HET HANDELINGSPLAN	4
2.	DEFINITIES.....	4
2.1.	Zorgcentrum na Seksueel Geweld	4
2.2.	ZSG-afdeling	4
2.3.	Zedeninspecteur	4
2.4.	Seksueel geweld	4
2.4.1.	Acuut seksueel geweld.....	4
2.4.2.	Niet-acuut seksueel geweld	5
2.5.	Forensisch verpleegkundige	5
3.	TOEPASSINGSGBIED.....	5
4.	RELEVANTE WETGEVINGEN EN DOCUMENTEN	5
5.	TAKEN BETROKKEN ACTOREN	6
5.1.	Zedeninspecteur.....	6
5.2.	Politiediensten.....	7
6.	WERKWIJZE	7
6.1.	Bij acuut seksueel geweld	7
6.2.	Bij niet-acuut seksueel geweld	9
7.	TECHNIEK AUDIOVISUEEL VERHOOR	10
8.	FLOWCHART HANDELINGSPLAN ZEDENINSPECTEUR.....	11

AFKORTINGEN

OGP	Officier gerechtelijke politie
PV	Proces-verbaal
SPOC	Single Point of Contact
TAM	Techniek audiovisueel verhoor minderjarigen en kwetsbare meerderjarigen
ZIP	Zedeninspecteur
ZSG	Zorgcentrum na Seksueel Geweld

1. DOEL VAN HET HANDELINGSPLAN

Het handelingsplan “Zedeninspecteur in de Zorgcentra na Seksueel Geweld” kadert binnen de multidisciplinaire werking van de Zorgcentra na Seksueel Geweld (ZSG).

Dit handelingsplan beschrijft de werkwijze en de verantwoordelijkheden van de zedeninspecteur binnen de geïntegreerde politie en binnen de werking van de Zorgcentra na Seksueel Geweld. In de praktijk zijn verschillende diensten binnen de politie betrokken bij de vaststelling van acuut en niet-acuut seksueel geweld. Het spreekt voor zich dat de betrokken diensten op elkaar een beroep kunnen doen voor ondersteuning.

2. DEFINITIES

2.1. Zorgcentrum na Seksueel Geweld

Een Zorgcentrum na Seksueel Geweld bestaat uit een primair partnerschap tussen het ziekenhuis, de politie en het parket. Op een ZSG-afdeling kunnen slachtoffers terecht voor medisch en forensisch onderzoek, traumaverwerking en advisering van slachtoffers van seksueel geweld. De diensten van het Zorgcentrum na Seksueel Geweld worden door een specifiek multidisciplinair team aan de slachtoffers aangeboden.

2.2. ZSG-afdeling

De fysieke locatie waar het Zorgcentrum zich bevindt, wordt de ZSG-afdeling genoemd en betreft een afzonderlijke, fysiek gescheiden entiteit in het ziekenhuis. De ZSG-afdeling bevindt zich op een gemakkelijk bereikbare locatie en beschikt over de nodige infrastructuur en accommodatie om voor slachtoffers van seksueel geweld de doelstellingen van de holistische en multidisciplinaire zorg te realiseren, met inbegrip van de nodige lokalen voor het verhoor.

2.3. Zedeninspecteur

Een politieambtenaar die de opleiding “Zedeninspecteur voor het ZSG”¹ volgde en verantwoordelijk is voor het gefilmd verhoor van meerderjarige slachtoffers van acuut seksueel geweld en de inbeslagname van de afgenomen stalen en kledij tijdens het forensisch onderzoek, evenals het eventuele verhoor van steunfiguren van minderjarige of kwetsbare meerderjarige slachtoffers. De zedeninspecteurs werken in burger en verplaatsen zich bij voorkeur in een anoniem voertuig, met het oog op het bewaren van de discretie ten opzichte van het slachtoffer.

2.4. Seksueel geweld

Seksueel geweld wordt in deze context gedefinieerd als zijnde aantasting van de seksuele integriteit en (poging tot) verkrachting, zoals gestipuleerd in respectievelijk artikel 417/7 en artikel 417/11 van het Strafwetboek.

2.4.1. Acuut seksueel geweld

- (Poging tot) Verkrachting, waarbij het slachtoffer zich maximaal zeven dagen (≤ 7 dagen) na het seksueel geweld aanmeldt.
- De aantasting van de seksuele integriteit, waarbij potentieel sporen te vinden zijn en waarbij het slachtoffer zich maximaal zeven dagen (≤ 7 dagen) na het seksueel geweld aanmeldt.

¹ Conform het erkenningsdossier nr. 7912.

2.4.2. Niet-acuut seksueel geweld

Er is sprake van niet-acuut seksueel geweld als het slachtoffer van seksueel geweld later dan 7 dagen melding maakt van het seksueel geweld, zowel bij een politionele dienst als op de ZSG-afdeling.

2.5. Forensisch verpleegkundige

Een verpleegkundige of vroedkundige die binnen het kader van het Zorgcentrum na Seksueel Geweld de ZSG-opleiding volgde. De forensisch verpleegkundige verleent de acute medische en psychosociale zorg aan slachtoffers van seksueel geweld en hun steunfiguren onder staand order van een verantwoordelijke arts in het ziekenhuis waarin de ZSG-afdeling zich bevindt, namelijk: spoedartsen, gynaecologen, urologen, gastro-enterologen, pediaters, geriaters en/of psychiaters. De forensisch verpleegkundige staat eveneens in voor de afname van het forensisch onderzoek aan de hand van het forensisch stappenplan. De forensisch verpleegkundige maakt hierbij geen forensische interpretatie. De forensisch verpleegkundige is bovendien verantwoordelijk voor het casemanagement.

3. TOEPASSINGSGEBIED

De zedeninspecteur staat minstens in voor de afname van het verhoor van meerderjarige slachtoffers van acuut seksueel geweld die klacht wensen neer te leggen en voor de inbeslagname van de afgenomen stalen en kledij tijdens het forensisch onderzoek. Indien een slachtoffer van acuut seksueel geweld tijdens de aanmelding op de ZSG-afdeling niet in staat blijkt te zijn een kwalitatief verhoor te laten afnemen, wordt het uitgesteld verhoor tevens afgenomen door een opgeleide zedeninspecteur of door een politieambtenaar die deel uitmaakt van een dienst gespecialiseerd in zedenfeiten.

Aan slachtoffers van seksueel geweld, die zich rechtstreeks aanbieden bij de politie, doch niet-acuut, wordt het aanbod van het Zorgcentrum na Seksueel Geweld voorgesteld en dit nadat de aangifte omtrent de feiten werd opgenomen in een proces-verbaal (inclusief verhoor) op het politiebureau.

- De politiediensten verbinden zich ertoe om slachtoffers van acuut seksueel geweld die zich bij de politie aanmelden om zo snel mogelijk het transport naar de ZSG-afdeling te organiseren. Nadat het meerderjarig slachtoffer de nodige medische en psychische zorgen heeft gekregen op de ZSG-afdeling en het slachtoffer de nodige forensische onderzoekstappen onderging, neemt de zedeninspecteur het gefilmd verhoor van dit slachtoffer af² in een daarvoor ingericht verhoorlokaal op de ZSG-afdeling. Indien het slachtoffer minderjarig is of een meerderjarige kwetsbare persoon betreft en vergezeld wordt door een meerderjarige steunfiguur, dan kan de zedeninspecteur de verklaring van deze steunfiguur opnemen tijdens of na het verlenen van de nodige zorgen aan het slachtoffer. De politiecoördinator faciliteert dit verhoor.
- Indien een meerderjarig slachtoffer van acuut seksueel geweld zich rechtstreeks op de ZSG-afdeling aanmeldt en daar aangeeft klacht te willen neerleggen, staat de zedeninspecteur tevens in voor het afnemen van het gefilmd verhoor op de ZSG-afdeling.

4. RELEVANTE WETGEVINGEN EN DOCUMENTEN

De Zorgcentra na Seksueel Geweld kaderen binnen de uitvoering van artikel 25 van het Verdrag van de Raad van Europa inzake het voorkomen en bestrijden van geweld tegen vrouwen en huiselijk geweld (kortweg het Verdrag van

² Ieder gefilmd verhoor waar dit handelingsplan naar wordt verwezen vereist de toestemming van het slachtoffer

Istanbul), geratificeerd door België op 14 maart 2016 en in voege getreden in België op 1 juli 2016, evenals in:

- De steunmaatregelen 112 t.e.m. 115 van het Nationaal Actieplan 2021-2025,;
- Punt 6.1 van de Kadernota Integrale Veiligheid 2022-2024;
- Punt 2.3.2 van het Nationaal Veiligheidsplan 2022-2025

De werking van de Zorgcentra na Seksueel Geweld wordt tevens bepaald door de volgende rechtsbronnen (niet-exhaustief):

- Strafwetboek van 8 juni 1867
- Wetboek van strafvordering van 17 november 1808
- Wet van 5 augustus 1992 op het Politieambt
- Omzendbrief nr. 04/2017 van het College van Procureurs-Generaal bij de Hoven van Beroep: Ministeriële Richtlijn betreffende de Seksuele Agressie Set (S.A.S.)
- Gemeenschappelijke Omzendbrief van de Minister van Justitie, de Minister van Binnenlandse Zaken en het College van Procureurs-Generaal over de audiovisuele opname van het verhoor van minderjarige en kwetsbare meerderjarige slachtoffers of getuigen van misdrijven
- Aanverwante wetgeving inzake audiovisueel verhoor slachtoffers en getuigen, DNA-procedure in strafzaken, politionele slachtofferbejegening, beroepsgeheim...
- Wet van 13 augustus 2011 tot wijziging van het Wetboek van strafvordering en van de wet van 20 juli 1990 betreffende de voorlopige hechtenis
- Samenwerkingsovereenkomst met betrekking tot de lokale werking van het Zorgcentrum na seksueel geweld
- Zorgcentra na Seksueel Geweld in België: Nationale criteria en standaardprocedures

5. TAKEN BETROKKEN ACTOREN

5.1. Zedeninspecteur

- De zedeninspecteur is verantwoordelijk voor de afname van het verhoor van meerderjarige slachtoffers van acuut seksueel geweld die klacht wensen neer te leggen. Het verhoor vindt plaats op de ZSG-afdeling en wordt mits toestemming van het slachtoffer, gefilmd. Het (gefilmd) verhoor wordt afgenomen nadat de holistische zorg door de forensisch verpleegkundigen werd verleend. Indien het verhoor wordt uitgesteld, staat een opgeleide zedeninspecteur tevens in voor de uitvoering ervan. De zedeninspecteur is eveneens verantwoordelijk voor het neerleggen van de audiovisuele opname van het gefilmd verhoor op de griffie (of door een andere politieambtenaar belast met deze taak). Indien het slachtoffer van acuut seksueel geweld een minderjarige of meerderjarige kwetsbare persoon betreft, kan de zedeninspecteur eveneens instaan voor de afname van het verhoor van een begeleidende steunfiguur.
- De zedeninspecteur staat, indien mogelijk, in voor de inbeslagname, verzegeling en bewaring van de forensische stalen en de kledij en dit overeenkomstig de richtlijnen en onder de verantwoordelijkheid van een Officier van Gerechtelijke Politie (OGP). De kopie van het forensisch stappenplan, bestemd voor het forensisch laboratorium, wordt bij het inbeslaggenomen proces-verbaal gevoegd.
- De zedeninspecteur staat, indien het slachtoffer dit wenst, in voor het organiseren van de begeleiding van het slachtoffer naar de woonplaats of een opvangplaats. Hierbij wordt de discretie ten aanzien van het slachtoffer

te allen tijde gewaarborgd.

5.2. Politiediensten

- De politiediensten verbinden zich ertoe slachtoffers van acuut seksueel geweld die zich rechtstreeks op het politiekantoor melden of waarmee zij op het terrein in contact komen zo snel mogelijk te begeleiden naar de ZSG-afdeling. Dit gebeurt bij voorkeur in burger en in een geanonimiseerd voertuig.
- De politiediensten voorzien in een permanente beschikbaarheid van minstens 2 zedeninspecteurs. Daarnaast wordt een ZSG-coördinator aangesteld en worden de liaisons taken, die voortvloeien uit de multidisciplinaire samenwerking van het Zorgcentrum na Seksueel Geweld, ingebed in de reguliere werking van de politiediensten.
- De politiediensten voorzien in een Single Point Of Contact (SPOC)³ waarop de zedeninspecteurs van dienst bereikbaar zijn en geven hen de nodige operationele ondersteuning.
- De politiediensten staan in voor de contacten met het parket en hebben een coördinerende rol wat betreft de van de magistraat ontvangen opdrachten.
- De politiediensten staan in voor het opstellen van de nodige processen-verbaal.
- Indien andere taken noodzakelijk zijn (zoals arrestatie, huiszoeking, verhoor van getuigen...), worden deze niet uitgevoerd door de zedeninspecteur(s) van dienst, maar door de bevoegde politiediensten zonder dat dit ten koste gaat van de aandacht voor en de noden van het slachtoffer.

6. WERKWIJZE

Afhankelijk van de wijze waarop de politiedienst kennis krijgt van het misdrijf, wordt er gehandeld volgens de volgende scenario's:

6.1. Bij acuut seksueel geweld

Scenario 1: Slachtoffer meldt zich rechtstreeks aan op de ZSG-afdeling en wenst klacht neer te leggen

Een personeelslid van de ZSG-afdeling neemt telefonisch contact op met de zedeninspecteurs van dienst via de SPOC. Het personeelslid informeert de zedeninspecteurs over de tijd die nodig is voor het verlenen van de zorg zodat zij zich op het afgesproken tijdstip naar de ZSG-afdeling kunnen begeven.

Afhankelijk van de lokale afspraken wordt door een personeelslid van de ZSG-afdeling of door de zedeninspecteurs van dienst contact opgenomen met het parket voor het bekomen van de nodige vorderingen voor het uitvoeren van het forensisch onderzoek.

De zedeninspecteurs begeven zich op het afgesproken tijdstip naar de ZSG-afdeling om het slachtoffer te verhoren⁴ en de afgenomen stalen en kledij in beslag te nemen. De zedeninspecteur stelt de nodige processen-verbaal op.

Indien het verhoor moet worden uitgesteld, dan wordt het verhoor eveneens afgenomen door een opgeleide zedeninspecteur of door een politieambtenaar die deel uitmaakt van een dienst gespecialiseerd in zedenfeiten. Het

³ "SPOC" in ruime zin: transmissiecentrum, dispatch, slimme lijn, etc.

⁴ Ingeval het een meerderjarig slachtoffer betreft.

verhoor kan worden afgenomen in het ingerichte verhoorlokaal op de ZSG-afdeling, in een verhoorlokaal van de onderzoekende zone of in een verhoorlokaal van de zone die het dichtst bij de woonplaats van het slachtoffer gelegen is en wordt bij voorkeur en mits toestemming van het slachtoffer gefilmd.

Scenario 2: Slachtoffer meldt zich aan bij een politiedienst verbonden aan het Zorgcentrum na Seksueel Geweld

De politiedienst staat in voor de verwijzing en, indien het slachtoffer zich niet op eigen kracht naar de ZSG-afdeling kan begeven, het organiseren van het transport van het slachtoffer naar de ZSG-afdeling. De politiedienst neemt in dit kader telefonisch contact op met het algemeen nummer van de ZSG-afdeling om mee te delen dat er een slachtoffer zal aankomen en om concreet af te spreken. Indien de politiedienst instaat voor de begeleiding van het slachtoffer naar de ZSG-afdeling, wordt bij voorkeur gebruik gemaakt van een geanonimiseerd voertuig en zijn de begeleidende politieambtenaren bij voorkeur gekleed in burger. De politiedienst van aanmelding maakt de nodige processen-verbaal op en staat in voor de eerstelijns vaststellingen.

Afhankelijk van de lokale afspraken, worden de zedeninspecteurs van dienst via de SPOC verwittigd door de politiedienst van aanmelding of door een personeelslid van de ZSG-afdeling, en wordt er contact opgenomen met het parket voor het bekomen van de nodige vorderingen voor het uitvoeren van het forensisch onderzoek. Tijdens het contact met de zedeninspecteurs van dienst worden de zedeninspecteurs geïnformeerd over de tijd die nodig is voor het verlenen van de zorg zodat zij zich op het afgesproken tijdstip naar de ZSG-afdeling kunnen begeven om er het slachtoffer te verhoren⁵. De zedeninspecteur stelt de nodige processen-verbaal op.

Indien het verhoor moet worden uitgesteld, dan wordt het verhoor eveneens afgenomen door een opgeleide zedeninspecteur of door een politieambtenaar die deel uitmaakt van een dienst gespecialiseerd in zedenfeiten. Het verhoor kan worden afgenomen in het ingerichte verhoorlokaal op de ZSG-afdeling, in een verhoorlokaal van de onderzoekende zone of in een verhoorlokaal van de zone die het dichtstbij de woonplaats van het slachtoffer gelegen is en wordt bij voorkeur en mits toestemming van het slachtoffer gefilmd.

Scenario 3: Andere politiedienst wordt geconfronteerd met een slachtoffer

Indien het slachtoffer kenbaar maakt beroep te willen doen op de diensten van een Zorgcentrum na Seksueel Geweld, wordt het slachtoffer ofwel door de desbetreffende politiedienst begeleid naar de ZSG-afdeling ofwel begeeft het slachtoffer zich op eigen kracht naar de ZSG-afdeling.

- Indien er een overeenkomst is tussen de politiediensten onderling, zijnde aan de hand van provinciale of arrondissementele onderhandelingen, staat de zedeninspecteur van de politiedienst opgenomen in de samenwerkingsovereenkomst in voor de afname van het verhoor van het slachtoffer. De eerstelijns vaststellingen zullen worden uitgevoerd door de politiedienst die als eerste op de hoogte was van de feiten. Het navolgend onderzoek gebeurt door de bevoegde politiedienst.
- Indien de politiedienst niet over een dergelijke overeenkomst beschikt of in een dergelijke overeenkomst niet gepreciseerd staat dat een zedeninspecteur zal instaan voor het verhoor, staat zij zelf in voor de organisatie en afname van het verhoor. Desgevallend vindt het verhoor plaats op het kantoor van de politiedienst, en dit bij voorkeur nadat de zorgen op de ZSG-afdeling werden verleend. De politieambtenaar die het verhoor afneemt, heeft voeling met slachtoffers van seksueel geweld. De aanvankelijke vaststellingen en het navolgend onderzoek zullen eveneens uitgevoerd worden door de politiedienst indien zij daar bevoegd voor is.

Scenario 4: Slachtoffer, waarvan de aanmelding gebeurde tijdens de acute fase, wil alsnog klacht neerleggen

Indien een slachtoffer tijdens het casemanagement aan een personeelslid van de ZSG-afdeling aangeeft alsnog klacht te willen neerleggen, zal deze klachtneerlegging gefaciliteerd worden door de actoren verbonden aan het

⁵ Ingeval het een meerderjarig slachtoffer betreft.

Zorgcentrum na Seksueel Geweld. Hiervoor worden lokaal de nodige afspraken gemaakt die rekening houden met en uitgaan van het principe om de holistische zorg voor slachtoffers van seksueel geweld zo laagdrempelig mogelijk te maken. Het verhoor wordt bij voorkeur afgenomen door een politieambtenaar die de opleiding tot zedeninspecteur heeft gevolgd en minstens door een politieambtenaar met voeling voor slachtoffers van seksueel geweld.

6.2. Bij niet-acuut seksueel geweld

Scenario 1: Slachtoffer meldt zich rechtstreeks op de ZSG-afdeling en wenst klacht neer te leggen

Indien een slachtoffer van niet-acuut seksueel geweld zich rechtstreeks aanmeldt op de ZSG-afdeling en klacht wenst neer te leggen, zal deze klachtneerlegging gefaciliteerd worden door de actoren verbonden aan het Zorgcentrum na Seksueel Geweld. Hiervoor worden lokaal de nodige afspraken gemaakt die rekening houden met en uitgaan van het principe om de holistische zorg voor slachtoffers van seksueel geweld zo laagdrempelig mogelijk te maken. Het verhoor wordt bij voorkeur afgenomen door een politieambtenaar die de opleiding tot zedeninspecteur heeft gevolgd en minstens door een politieambtenaar met voeling voor slachtoffers van seksueel geweld.

Scenario 2: Slachtoffer meldt zich aan bij een politiedienst

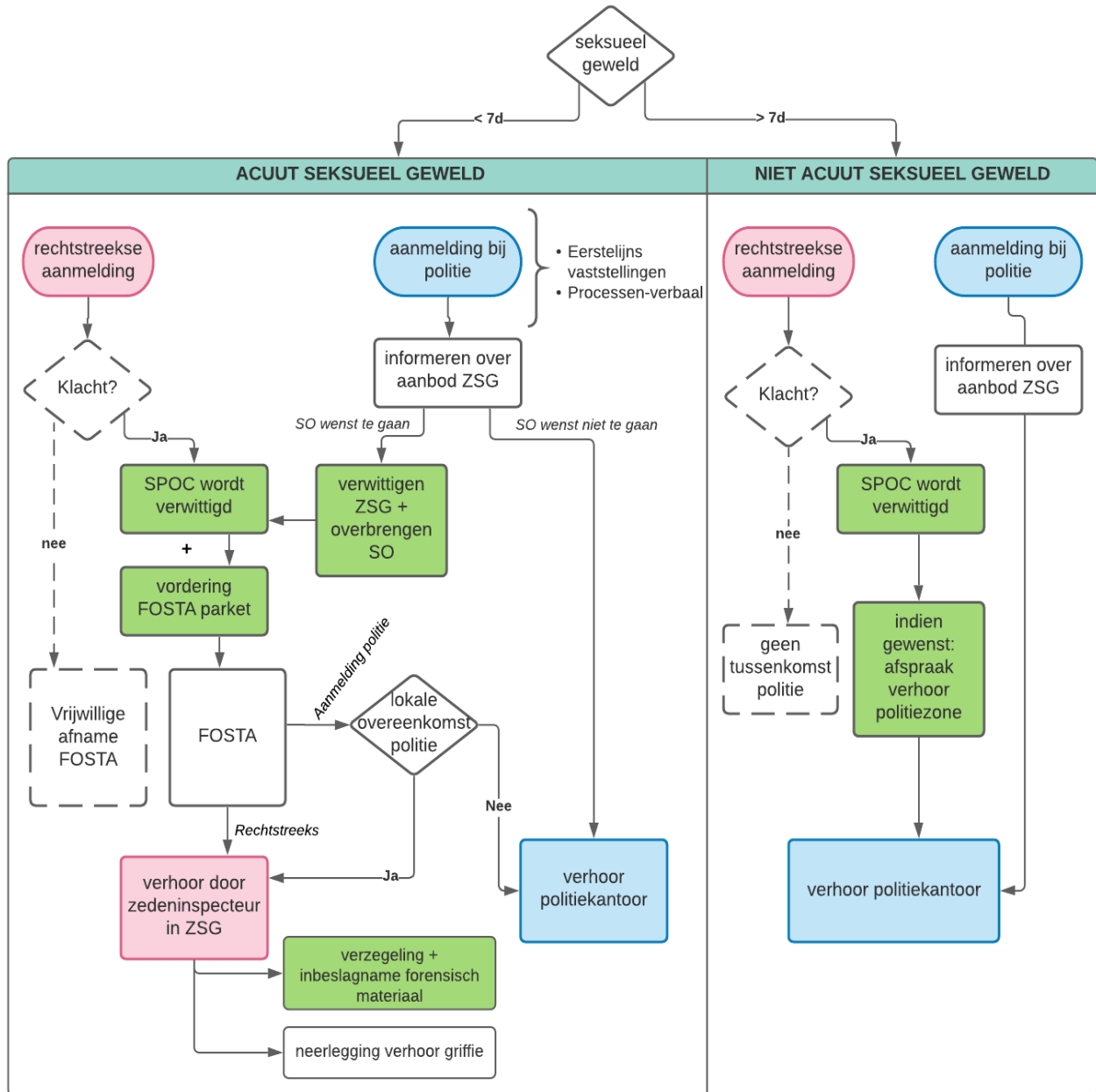
Het slachtoffer wordt door een bevoegde politieambtenaar, die bij voorkeur de opleiding tot zedeninspecteur heeft gevolgd of minstens voeling heeft voor slachtoffers van seksueel geweld, verhoord. Het slachtoffer wordt geïnformeerd over het ZSG-aanbod en kan zich, indien gewenst, op eigen initiatief naar de ZSG-afdeling begeben.

7. TECHNIEK AUDIOVISUEEL VERHOOR

Indien het slachtoffer minderjarig is of een meerderjarige kwetsbare persoon betreft, kan het parket een audiovisueel verhoor (TAM-verhoor) vorderen dat wordt afgenomen door hiertoe gebrevetteerde TAM-verhoorders. Indien er een ingericht TAM-verhoorlokaal aanwezig is op de ZSG-afdeling, kan het verhoor daar georganiseerd worden. Indien de ZSG-afdeling niet over de nodige lokalen en infrastructuur beschikt, vindt het TAM-verhoor plaats in een verhoorlokaal dat het dichtstbij de verblijfplaats van de te verhoren persoon is gelegen. De richtlijnen rond het audiovisueel verhoor liggen vast in de Gemeenschappelijke Omzendbrief van de Minister van Justitie, de Minister van Binnenlandse Zaken en het College van Procureurs-Generaal van 14 oktober 2021 over de audiovisuele opnamen van het verhoor van minderjarige en kwetsbare meerderjarige slachtoffers of getuigen van misdrijven.

Indien het slachtoffer vergezeld wordt door een meerderjarige steunfiguur, dan kan de zedeninspecteur de verklaring van deze steunfiguur opnemen tijdens of na het verlenen van de nodige zorgen aan het slachtoffer.

8. FLOWCHART HANDELINGSPLAN ZEDENINSPECTEUR

COLOFON

Redacteur:

Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen
Victor Hortaplein 40
1060 Brussel
T 02 233 44 00
gelijkheid.manvrouw@igvm.belgie.be
<http://igvm-iefh.belgium.be>

Oorspronkelijke auteurs – versie 2020:

Baert Saar, De Keyzer Heleen, Slosse Olivier, Houpels Eva, Dewagtere Frank, Blondia Guy, Drion Jean-Luc, Keygnaert Ines

Auteurs herwerkte - versie 2024:

Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen

Verantwoordelijke uitgever:

Michel Pasteel – Directeur van het Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen

Depotnummer:

D/2024/10.043/5

De functies, titels en graden die in deze publicatie worden gebruikt, verwijzen naar personen van eender welk geslacht of genderidentiteit.

In functie van eventuele referentie naar dit hoofdstuk, gelieve steeds volgende bronvermelding te gebruiken: Baert, S., De Keyzer H., Slosse O., Houpels E., Dewagtere F., Blondia G., Drion J.L. & Keygnaert, I. (2020). Handelingsplan voor de zedeninspecteur in de Zorgcentra na Seksueel Geweld. In Het Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen (ed). *Zorgcentra na Seksueel Geweld in België: het ZSG-model* (Editie 2024). Brussel: IGVM.

Cette publication est également disponible en français.